

דף קל"ה

אשתך למי? ראויה לכהן רבא א' שר"ח
ב"א א' בעל שא' גרשתי את אשתי נאמן
ומעשה באדם²⁷⁵, שלפני שמת אמרו לו אשתך
למי, האם היא זקוקה ליבום או מותרת לשוק.
ואמר להם שהיא ראויה לכהן גדול²⁷⁶, כלומר לכל אדם. ואמר רבא, למה נחשוש
לה לאסרה לשוק? הרי רב חייא בר אבא אמר בשם רבי יוחנן שבעל שאמר גרשתי
את אשתי נאמן. וכאן כמו שהוא אמר כך, גרשתי את אשתי והיא מותרת להנשא.
אמר לו אביי, והרי כשרבי יצחק בר יוסף בא מארץ ישראל אמר בשם רבי יוחנן
שבעל שאמר גרשתי את אשתי אינו נאמן. ואמר לו רבא האם לא שנינו כאן
למפרע וכאן להבא. ושאל אותו אביי האם נסמוך על התירוץ? שמא יש אמוראים
שנחלקו בדברי רבי יוחנן. ויש מי שאומר שאינו נאמן אפילו להבא, ולא אומרים
מיגו שהרי יש רגלים דבר שלא גירשה שאם גירשה היה לדבר קול. ואמר רבא
לרב נתן בר אמי חשוש לה, כאביי ותאסר לשוק²⁷⁷.

ומעשה באדם שהיה מוחזק לנו שאין לו אחים²⁷⁸, ואמר בשעת מיתה שאין לו
אחים. אמר רב יוסף למה נחשוש, הרי מוחזק לנו שאין לו אחים, ועוד הרי אמר
בשעת מיתה שאין לו אחים. ואפילו אם אין לו בנים, כיון שאמר אין לי אחים הוא
נאמן להתירה. ואפילו אם היה מוחזק לנו באחים הוא נאמן להתירה, מיגו שיכול
לפטרה בגט, ומה לו לשקר²⁷⁹.

עדים בצד אסתן ותאסר?
אמר לו אביי, הרי בני העיר אומרים שיש עדים במדינת הים
שיודעים שיש לו אחים. ואנו צריכים לחוש לדבריהם, ולהמתין
עד שנשמע מה בפי עדים²⁸⁰. תירץ לו רב יוסף, כיון שעכשיו העדים אינם בפנינו,
אין לנו אלא מה שענינו רואות. כמו שאמר רבי חנינא במסכת כתובות, לגבי
בנותיו של שמואל שנשבו והעולם לארץ ישראל, והן אמרו שנשבו אך נשארו
טהורות, ורבי חנינא התירן להנשא לכהנים. והקשו בגמרא, הרי יש עדים
במדינת הים שנטמאו. ואמר רבי חנינא בתמיהה, עדים בצד 'אסתן' רוח צפונית,
האם משום כך תאסר? הרי שכשהעדים לא לפנינו אין חוששים. אמר לו אביי,

275 שהיו לו אחים ולא בנים שהוא מוחזק ליבם. רשב"ם.

276 לאו דוקא אלא שמותרת לכל אדם ואינה זקוקה ליבם, אבל לכהן אסורה. רשב"ם. ותוס' כתבו שיש מוחזקים
רבה משום שהיא לכה"פ אלמנה. ואומר ר"י שאפשר לגרוס רבה שהרי היא אסורה אף לכהן הדייט אלא פירושו
דחזיא לכהנא רבה כלומר שאינה זקוקה ליבום שגרשתיה שמותרת לכל העולם ואפי' לכהן גדול מטעם זיקת
יבמין. וה"ר מנחם גרס חזיא לכהונה כלומר אינה זקוקה ליבם וחוזרת לכהונת בי אביה לאכול בתרומה. תוס'.

277 ומכאן שמענו שבעל שאמר גרשתי את אשתי אינו נאמן. רשב"ם.

278 שהיו יודעים בודאי שאין לו בנים, ורק משום שמוחזק לנו שאין לו אחים מותרת לשוק. רשב"ם.

279 שכן א' שאע"ג שמוחזק לן באחים ואמר זה בני נאמן להתירה במגו, שבא מגו ומרע לחזקה. רשב"ם.

280 ול"ג והא איכא סהדי במדינה"י שאם ודאי יש עדים במדינה"י א"כ מה א' השתא מיהא הא ליתנהו, שאם אין
קול אין לנו לחוש מאלינו שמא יש עדים. תוס'.

אם הקילו בשבויה²⁸¹, האם נקל באשת איש?! ואמר רבא לרב נתן בר אמי, יש לחשוש כאביי ולא תנשא בלא חליצה.

זה אחי אינו נאמן כשאחים אמרו
אין אנו יודעים אם הוא אחינו
הגמרא שואלת, כיצד מדברת משנתנו במה שאמרה שהאומר זה אחי אינו נאמן. אם גם האחים האחרים אומרים אחינו הוא, ולכן נשנה בנפלו לו נכסים ממקום אחר שכולם יורשים אותו. מדוע יטול עמו בחלקו ולא יותר, הלא הוא צריך ליטול חלק עם כל אחיו? אלא שהאחים אמרו הוא אינו אחינו. וקשה מה ששנינו בסיפא נפלו לו נכסים ממקום אחר שאחיו ירשו עמו, והרי האחים אמרו שאינו אחיהם? עונה הגמרא, שהאחים אמרו אין אנו יודעים אם הוא אחינו. ולכך אינו נוטל מחלקם שהאחים יאמרו לו הבא ראיה. אבל כשמת, הם יורשים אותו מכח אחיהם החי, שמודה להם שאותו הספק היה אחיהם.

מנה לי בידך והלה
אומר איני יודע
אמר רבא, מכאן יש ראיה שאם אמר לחברו מנה לי בידך, והלה אומר איני יודע, הוא פטור²⁸². אביי אמר, לעולם אפשר לומר שאם אמר מנה לי בידך, והלה אומר איני יודע הוא חייב, ברי ושמא ברי עדיף. וכאן הדין שונה, מפני שהוא כמנה לאחר בידי והלה אומר איני יודע, שהספק אינו יודע ואינו יכול לטעון טענת ודאי, ולכך העמד ממון בחזקתו. אבל האח טוען בשביל הספק מנה לאחי בידכם, ולכך אומרים לו אין לנו עסק עמך.

שבח שנכסים שבחו
מאליהם בנכסי 990
רבא הסתפק, מה הדין בשבח שעלה מאיליו בנכסים שנתן האח לספק. ולגבי שבח שהגיע על ידי שהספק טרח לחרוש ולזרוע והיא מלאה פירות, ודאי שהוא כנכסים שנפלו לו ממקום אחר וכולם חולקים בשבח²⁸³. והספק הוא בשבח שאינו מגיע לכתפים, כגון דקל שגדל שלא נשתנה שמו מכבתחלה, קרקע והעלתה שרטון מעצמה בלא שהספק ולא טרח בכך. האם כולם חולקים או שהנכסים יחזרו לאח שנתנם לספק? ונשארה הגמרא בתיקו.

משנה

מי שמת ונמצאת דייתיקי כלומר שטר צוואת שכיב מרע קשורה על יריכו²⁸⁴, הרי זו אינה כלום. אפילו אם אותו שנכתבה לו המתנה החזיק אחר מיתה באותו השטר,

281 שהקילו בה חכמים הרבה שאפי' אשה ועד אחד נאמנים לומר טהורה, שאין לנו לאסרה בשביל שנתיהדה בין השבאים שהרי סתם אשה משמרת עצמה מזנות נעמידה על חזקתה. רשב"ם.

282 היא מחלוקת בכמה מקומות בגמ' רב הונא ורב יהודה אמרו חייב ור"נ ור' יוחנן אמרו פטור וקי"ל שפטור שהלכה כרבי יוחנן מחבירו וכתב נחמן בדיני אלא שישבע שבועת היסת שאינו יודע. ובמשנה האח האחד טוען בשביל אחיו הספק ממון יש לאחי בידכם והן אומרים אין אנו יודעים ואמרו שפטורים העמד הממון בחזקתו. רשב"ם.

283 שהוא דומה לנפלו לו נכסים ממקום אחר שהרי לא נתן לו פירות אלא קרקע ריקנית. רשב"ם.

284 לרבותא שאין לומר שאחר כתב ונתנה שם כדי לזכות בנכסי המת. רשב"ם.

לא קנה²⁸⁵. שכיב מרע שזיכה לאחר מחיים, אפילו שלא נכתב לשם אותו האיש, אלא אמר לו אני מקנה לך בקבלת השטר שתקבל ממני נכסים הכתובים בשטר זה הרי זה קנה²⁸⁶.

גמרא

תנו רבנן, איזה היא דייתיקי שעליה דנינו במשנה שהיא מתנת שכיב מרע שגובה לאחר מיתה, אפילו דלא כתב בה מהיום? כשכתב בה לשון דייתיקי 'דא תהא למיקם ולמיהוי', אחר מיתתי. ואיזה היא מתנת בריא שקונה? שכתוב בה מהיום ולאחר מיתה. שמשמע גופה קנוי לך מהיום והפירות לאחר מיתה²⁸⁷.

ומתנת בריא שהיא כמתנת שכיב מרע שכתב בה מהיום ולאחר מיתה. אבל אם כתב בה

מהיום אינה מתנה?! והלא היא מתנה גמורה בקל וחומר שהרי נתן לו את הגוף והפירות מהיום? אמר אביי, שהתנא אומר איזו היא מתנת בריא שהיא כמתנת שכיב מרע, שלא קנה פירות אלא לאחר מיתה כמו מתנת שכיב מרע שאינו קונה אלא לאחר מיתה²⁸⁸, כל שכתוב בה מהיום ולאחר מיתה²⁸⁹.

שכיב מרע שא' כתבו ותנו מנה לפלוני רבה בר רב הונא ישב באכסדרא של בי רב ואמר ומת אין כותבים ונותנים משמו של רבי יוחנן, שכיב מרע שאמר כתבו ותנו

מנה לפלוני, ומת קודם שכתבו ונתנו לו, אין כותבים ונותנים, שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה²⁹⁰. אמר להם רבי אלעזר, הזהרו בה. רב שיזבי אמר, שכך אמר רבי אלעזר, ורבי יוחנן אמר הזהרו בה. אמר רב נחמן בר יצחק, מסתבר לומר כדברי רב שיזבי שרבי אלעזר אמרה, ולכן רבי יוחנן צריך להעיד על רבי אלעזר תלמידו שיאמינו בו. אבל אם רבי יוחנן אמרה, האם רבי

285 שאע"ג שצוואת שכיב מרע קונה לאחר מיתה הוא כדי שלא תטרף דעתו עליו אבל כח השטר לא עדיף כצוואתו שהרי לא גמר להקנותו אלא בקבלת השטר ואין שטר לאחר מיתה. רשב"ם.

286 שלא גרע מצוואת פיו שדבריו קיימים ואפי' שאינו ראוי ליורשו קנה לאחר מיתה בלא קנין, שדברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין. רשב"ם.

287 אבל אם לא היה כותב מהיום אינו קונה שאין מתנה לאחר מיתה שאין כח לאדם לתת מקודם דבר שלא יוכל להקנות באותו הזמן שהוא רוצה שתקיים המתנה. ואיך יכול לתת אחרי שמת נקבר. רשב"ם.

288 אבל עדיפה משכיב מרע שבמתנת שכיב מרע יכול לחזור בו ולתת לאחר דייתיקי מבטלת דייתיקי אבל במתנת בריא מהיום ולאחר מיתה אינו יכול למכור את הגוף כל ימי חייו אלא פירות. רשב"ם.

289 רשב"ם פירש שהיא כמתנת בריא שאין יכול לחזור בה. וקשה ממה ששנינו בב"מ מצא דייתיקי מתנות ושוברים הרי זה לא יחזיר שאני אומר כו' ודייקן בגמרא הא אמר תנו נותנין והעמידו בשכיב מרע שאין לחוש שמא נתנו לאחר שאפי' נתנו לאחר יכול לחזור. והרי שנינו מתנה דהיינו מהיום ולאחר מיתה שהוא כמתנת שכיב מרע שלא קנה עד לאחר מיתה ואם אינו יכול לחזור בו למה אם אמר תנו נותנים?. ומפרש ר"ת מהיום ולאחר מיתה מהיום אם לא אחזור בי עד לאחר מיתה. וכגון שפירש בפירוש מהיום אם לא יחזור עד לאחר מיתה. שמסתמא אם אמר מהיום ולאחר מיתה מהיום קנה גופו ולאחר מיתה קנה פירות כמו שמשמע במשנה בסמוך. ואע"ג שנקט אותו לשון כדלקמן לא מדובר באותו אופן. וכן מצאנו פרק כל הגט אמר לבלבד כתוב לאשתי לכשאכניסנה אגרשנה וכו', וביבמות פ' ר"ג כתוב גט לארוסתי לכשאכניסנה אגרשנה הרי זה גט. וצ"ל שבגישתו מדובר שכתב זמן שעומד בו וביבמות מדובר שכתב זמן שלאחר נשואין אע"פ שהלשון שוה. תוס'.

290 ומה שנקט כתבו ותנו לאו דוקא שהוא הדין אם אמר תנו וכתבו כמו שמוכח לקמן. רשב"ם.

אלעזר צריך להעיד על דברי רבי יוחנן רבו?

ועוד ראייה שרבי אלעזר אמרה, ממה ששלח רבין משמו של רבי אבהו, הו' יודעים ששלח רבי אלעזר לגולה משום רבינו, רב. שכיב מרע שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת, אין כותבים ונותנים שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר, ואין שטר לאחר מיתה. ורבי יוחנן אמר תיבדק²⁹¹, שלפעמים אין כותבים לאחר מיתה ולפעמים כותבים, ויש לבדוק כיצד ציווה השכיב מרע, וזה כהלכה השניה שאמר רב דימי. שכשבא רב דימי מארץ ישראל אמר שני דברים²⁹²: א. דייתיקי מבטלת דייתיקי, ששכיב מרע שכתב נכסיו לאחד וחזר וכתב לאחר, השני קנה ולא הראשון²⁹³. ב. שכיב מרע שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת, רואים אם צוה לכתוב לו את השטר רק כדי ליפות את כחו שיהיה לו ראייה על מתנה זו, כותבים ונותנים אפילו לאחר מיתה, שלא נתכוין לעכב את המתנה שלא יקנה אלא בשטר. והקשה רבי אבא בר ממל ממה ששנינו בריא שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת אין כותבין ונותנין, אבל בשכיב מרע כותבים ונותנים²⁹⁴? והוא עצמו מתרץ את קושייתו, מהדיוק הזה שמדובר במיפה את כחו²⁹⁵. והכוונה כמו שאמר רב חסדא וקנינא מיניה מוסיף על מתנתא דא²⁹⁶. וגם כאן כשאמר אף כתובו וחתומו והבו ליה.

אמר רב יהודה בשם שמואל, הלכה כותבים ונותנים. וכן אמר רבא אמר רב נחמן, הלכה שכשמיפה כחו, כותבים ונותנים אף אחר מיתה, כרבי יוחנן שאמר תבדק²⁹⁷.

291 לא בא לחלוק על ר"א שהרי רבי יוחנן העיד על רבי אלעזר כמו שא' לעיל, אלא בא לפרש שצריך לבדוק איך אותו שכי"מ צוה לכתוב שטר זה. משום שלפעמים כותבים ונותנים אף לאחר מיתה כגון ב שכיב מרע שמיפה כחו של מקבל מתנה. רשב"ם.

292 שני דברים והשני מפרש את הבדיקה הזאת. רשב"ם.

293 שהרי שכיב מרע יכול לחזור במתנתו. וכאן רק כשכתב, אבל אם כתב וזיכה רב אמר לקמן ראשון קנה כו'. וכ"ז בש"מ, אבל גבי מתנת בריא שאינו יכול לחזור בו ראשון קנה ולא שני. רשב"ם.

294 מה שאומרים בצוואת שכיב מרע שדבריו ככתובין וכמסורין, משום שלא תטרף דעתו עליו. וכן אומרים בשטר שלו שיש שטר אפילו לאחר מיתה שהוא כמו שנכתב מחיים. רשב"ם.

295 אבל בבריא אע"ג שמיפה את כחו כענין זיכוי שכיב מרע שאמר תנו אף כתבו, אין כותבים ונותנים לאחר מיתה. שבבריא או' שמשום שדבריו אינן ככתובין הוצרך לזכות לו בשטר ולא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה. רשב"ם.

296 על מה שאמר רב יהודה בשם שמואל שכיב מרע שכתב כל נכסיו אפילו שקנו מידו אם עמד חזר. ומשמע שאם מת קנה, והעמידו במיפה את כחו ולכן ודאי לא התכוון לעכב את המתנה בגלל השטר. וע"כ אמר רב חסדא שהכוונה שאמר 'וקנינא מיניה מוסיף על מתנתא דא'. רשב"ם.

297 וכך מעמידים את דברי שמואל במיפה את כחו לקמן במי שמת. רשב"ם.